

ICEG EC

ICEG EC - CORVINUS

Balkán Monitor

2005/5.

TARTALOM

<i>ADÓCSÖKKENTÉST JAVASOLNAK BULGÁRIÁBAN</i>	<u>3</u>
<i>HORVÁTORSZÁG: CSÚSZIK A CSATLAKOZÁSI TÁRGYALÁSOK MEGKEZDÉSE?</i>	<u>5</u>
<i>IDEGENFORGALOM HORVÁTORSZÁGBAN</i>	<u>7</u>
<i>MONTENEGRÓ SAJÁT KEZÉBE SZERETNÉ VENNI A SORSÁT</i>	<u>9</u>

ADÓCSÖKKENTÉST JAVASOLNAK BULGÁRIÁBAN

Az elmúlt években Bulgáriában lényegesen javultak a makrogazdasági feltételek. Mostanra a gazdaság helyzete stabilizálódott. A GDP növekedési üteme 2004-ben elérte az 5,6%-ot, és 2005-re is ugyanez várható. A sikeres fiskális politikának köszönhetően a GDP-arányos államadósság az elmúlt négy év során felére csökkent, és tavaly januárra 35,9%-ra esett vissza. A 2003-as csekély többlet után a központi költségvetés számottevő, 1 256,6 millió BGL többlettel zárta a 2004-es évet. (lásd Balkán Monitor 2005/03. 6-7. o.) Az infláció szintén csökkent a 2003-as 5,6%-ról 2004-ben 4,0%-ra. A munkanélküliségi ráta még mindig magas, de folyamatosan csökken, 2002-ben 18,2% volt, majd 2003-ban és 2004-ben 13,7% illetve 13,3%. A költségvetés GDP-hez viszonyított nagysága nemzetközi szinten is alacsonynak számít, 39% körül van (lásd: 1. táblázat)

A folyamatosan javuló makrogazdasági feltételek lehetővé tették, hogy a kormány többször is felülvizsgálja és csökkentse a különféle adónemeket. Simeon Saxcoburggotski miniszterelnök kormánya 2001-es hatalomra kerülése óta számos társasági- és jövedelemadó-csökkentést vezetett be. A gazdaság jelenlegi helyzete még azt is lehetővé teszi, hogy a 2005. júniusában megválasztandó új kormány az adók további mérsékléséről döntsön.

2004-ben a társasági adó 19,5% volt. A biztosítótársaságokra, valamint a szerencsejátékokra speciális adókulcs vonatkozott. 2005 elején a társasági adókat 19,5%-ról 15,5%-ra szállították le. A szociális és reprezentatív kiadásokra kivetett egyszeri adó 20%-ról 17%-ra csökkent. A biztosítótársaságok is az általános társasági adókulccsal fognak adózni, és az általános biztosítók további 3%-os adót fognak fizetni a megkötött biztosításaik mennyisége után. Sok szakértő szerint maga a társasági adó is tovább mérséklődhet.

Gazdaságpolitikai elemzők szerint fontos, hogy a következő kabinet prioritásai közé tartozzon a társasági adó csökkentése, valahol 10-15% közé.

Néhány szakértő úgy véli, hogy a társasági adó akár 10% alá is mehet, illetve elképzelhető egy 10%-os egységes kulcs az összes közvetlen adónemre – társasági adó, jövedelemadó, társadalombiztosítási járulék. Számításaik szerint van mód arra, hogy a közvetlen adók jelentős csökkentése mellett a kormány kiegyensúlyozott költségvetést tartson fenn, sőt akár többletet is elérhet. Ajánlatuk a következő adóreformokat tartalmazza: a) a társasági adó lecsökkentése 10%-ra (2004-ben 19,5% volt), b) jövedelemadó mérséklése 10%-ra (2004-ben 12-29%), c) társadalombiztosítási járulék csökkentése 10%-ra (2004-ben 42,7%), valamint d) osztalékadó megszüntetése (2004-ben 15%).

A felvetés ellenzői szerint a javasolt változtatások körülményeinek számos részlete még kidolgozásra vár. Így erősen vitatott, hogy megvalósítható-e a következő 12-18 hónap során a 10%-os egységes adókulcs bevezetése.

Egyes elemzők szerint az ÁFA-kulcs is túl magas. Szerintük most jött el az ideje, hogy a jelenlegi 20%-ról 18%-ra csökkenjen az ÁFA. A mostani kedvező makrogazdasági helyzet megkönnyíthet egy ilyen változtatást, mivel a várható ideiglenes adóbevételek kiesés nem okoz komolyabb problémát a költségvetésnek.

A társadalombiztosítás terhe az egyik legsúlyosabb Európában. 2009-re a jelenleg 70:30-as munkáltató-alkalmazott arányt 50:50-es szintre akarják hozni. A biztosítási ráták csökkentése esetén az alkalmazottak hozzájárulása nem emelkedne, míg a munkaadók terhének enyhítenék.

A további adócsökkentések célja, hogy elősegítse a külföldi beruházások beáramlását, és az alkalmazkodást az Európai Unió szabványaihoz. Az ország 2007-ben szeretne csatlakozni az

Unióhoz. 2003-ról 2004-re Bulgáriában kétszeresére nőtt a külföldi beruházás, melynek értéke meghaladta a 2 milliárd eurót (2,6 milliárd dollár) (lásd Balkán Monitor 2005/02. 3-5. o.)

A személyi jövedelemadó-rendszer szerkezetét fokozatosan egyszerűsítették, és az adósávok számát csökkentették. A jelenlegi rendszer alapjai továbbra is megmaradnak. 2005-ben 2 százalékponttal csökkentek a személyi jövedelemadó kulcsai, és a legmagasabb 29%-os kulcsot eltörölték. Az adómentes havi jövedelem 120 leváról 130 levára nőtt, a legalacsonyabb adókulcs 10%, míg a legmagasabb 24% lett. Egyelőre nincs kidolgozott terv vagy javaslat a jelenlegi személyi jövedelemadó-rendszer módosítására (2. táblázat).

1. TÁBLÁZAT
A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS TERVEZETT BEVÉTELEI 2005-BEN

	millió leva	a GDP %-ában
Teljes bevétel	16 067,0	38,9
1. Adóbevételek	13 093,9	31,7
Közvetlen adók	6 412,4	15,5
Társasági adó	981,6	2,4
Jövedelemadó	1 216,6	2,9
Társadalombiztosítási járulék	4 214,2	10,2
Közvetett adók	6 341,9	15,3
ÁFA	4 185,0	10,1
Fogyasztási adók	1 916,8	4,6
Vámok	240,1	0,6
Egyéb adók	341,6	0,8
2. Nem adójellegű bevételek	2 451,0	5,9
3. Segélyek	520,1	1,3

2. TÁBLÁZAT
SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓ

Adókulcs (%)	Éves jövedelem 2004-ig		Adókulcs (%)	Éves jövedelem 2005-től	
	(BGL)	(EUR)		(BGL)	(EUR)
0%	1 320-ig	- 674,9	0%	1 560-ig	- 797,6
15%	1 321 - 1 800	675,0 - 920,3	10%	1 561 - 1 800	797,7 - 920,3
22%	1 801 - 3 000	920,4 - 1 533,9	20%	1 801 - 3 000	920,4 - 1 533,9
26%	3 001 - 7 200	1 534 - 3 681,3	24%	3 001 -	1 534 -
29%	7 201 és efelett	3 681,4 -			

HORVÁTORSZÁG: CSÚSZIK A CSATLAKOZÁSI TÁRGYALÁSOK MEGKEZDÉSE?

Egy héttel Horvátország EU-csatlakozási tárgyalásainak tervezett megkezdése előtt úgy tűnik, a nyugat-balkáni ország nehéz helyzetben van a tárgyalások előfeltételéül szabott kritériumok teljesítését illetően. Még 2004 decemberében az EU úgy határozott – mint azt a Brüsszeli Európai Tanács Elnökségi Következtetéseiben is nyilvánosságra hozta –, hogy 2005. március 17-én megkezdje a tárgyalásokat Horvátországgal, “feltéve, hogy az ICTY-vel teljes az együttműködés” (ICTY: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia – a volt Jugoszlávia területén elkövetett háborús bűntetteket vizsgáló hágai Nemzetközi Bíróság). Ez tulajdonképpen a 2004 júniusi Elnökségi Következtetések megerősítése volt, melyben azt hangsúlyozták, hogy Horvátországnak a még szabadlábban lévő vádlottakat a lehető leghamarabb fel kell kutatnia és Hágába kell szállítania.

Az Európai Bizottság 2005 januárjának végén kezdte el bírálni Horvátországot, ekkor Olli Rehn bővítési biztos figyelmeztette Horvátországot. E figyelmeztetés során a Bizottság kinyilvánította, hogy a márciusi tárgyaláskezdetet későbbre halasztják, amennyiben Ante Gotovina szökésben lévő tábornokot nem szállítják Hágába. A Bizottság állásfoglalása szerint – mely a Bizottság elmondása szerint elsősorban az ENSZ főügyésztől kapott információkon nyugszik – a horvát kormány képes lenne felkutatni és kiadni a tábornokot. Carla del Ponte, a hágai Nemzetközi Bíróság főügyésze szerint a horvát kormány legalább közvetett kapcsolatban áll Ante Gotovina tábornokkal. Ezenkívül az is valószínűsíthető, hogy Gotovina tábornok Horvátországban vagy Bosznia és Hercegovinán belül annak bosnyák-horvát Föderáció részében bujkál.

Két héttel később Jean-Claude Juncker luxemburgi miniszterelnök – aki, tekintve hogy az idei első félévben Luxemburg az EU soros elnöke, az egész Bizottság nevében beszélt – gyakorlatilag megismételte a Horvátországnak intézett figyelmeztetést. Kihangsúlyozta, hogy a tárgyalások megkezdésére mindaddig nem kerül sor, amíg a bujkáló tábornokot a horvát kormányzat el nem fogja és át nem adja a hágai Törvényszéknek.

Carla del Ponte egy jelentésében azzal vádolta meg Zágrábot, hogy az halogató taktikát alkalmaz, ezzel védelmezve Gotovina tábornokot. Ezen kemény hangvétellű jelentés után az EU megismételte a csatlakozási tárgyalások megkezdésére vonatkozó álláspontját, azaz azt, hogy a tárgyalások megkezdésére a bujkáló tábornoknak a Törvényszék elé állításáig nem kerülhet sor. Valójában az EU Horvátországra vonatkozó megítélése megváltozott 2005 februárjában.

Ante Gotovina tábornok egykori idegenlégiós veterán. Az 1980-as években Franciaországban elítélték emberrablásért, bankrablásért és zsarolásért. Ugyanakkor Horvátországban a tábornok nemzeti hősnak számít, ő vezette az utolsó nagy hadműveletet Szerbia ellen tíz évvel ezelőtt, az 1991-95-ös háború idején. Ugyanakkor Ante Gotovina tábornok volt a felelős a sikeres támadás után bekövetkező eseményekért: több tucat idős ember meggyilkolásáért és a több mint 100 ezer szerb civil érintő etnikai tisztogatásokért. 2001 óta tartózkodási helye ismeretlen. A Törvényszék szerint embereivel a horvát hegyekben bujkál.

A másik oldal álláspontját tekintve a horvát kormány továbbra is fenntartja álláspontját, miszerint nem tudják hol rejtőzi Gotovina. Ivo Sanader miniszterelnök szerint semmilyen bizonyíték nem támasztja alá azt, hogy a tábornok Horvátországban tartózkodik. A miniszterelnök elmondta, hogy megérti a főügyészt, aki azt szeretné, hogy Ante Gotovina tábornokot Hágába szállítsák, ugyanakkor hangsúlyozta, hogy “mindenféle vádat megfelelő bizonyítékokkal kell alátámasztani”.

A miniszterelnök az irányú reményét is kifejezte, hogy a tárgyalások az eredetileg tervezett időpontban kezdődnek el. Sanader optimista maradt ezzel a kérdéssel kapcsolatban. Ugyanakkor hozzátette,

hogy a tárgyalások kezdetének eltolása az Európa-ellenes erők megerősödéséhez és a radikalizmus előretöréséhez vezetne Horvátországban.

Ezen eseményekkel egy időben Ante Gotovina ügyvédje közvetítésével felajánlotta, hogy feladja magát, amennyiben pere tárgyalására Horvátországban kerül sor. Az EU természetesen azonnal nemet mondott erre az ajánlatra.

Így ez a téma érzékeny területté vált az EU és Horvátország kapcsolatában, és úgy tűnik, már nem lehetséges olyan végkimenet, melyben mindkét fél nyer. Ha a bujkáló tábornokot Hágába szállítják, az a kormányzat támogatottságának csökkenéséhez vezet, éppen a közelgő, 2005 áprilisában megrendezendő választások előtt. Ha viszont Ante Gotovina nem kerül elő, akkor az EU nem kezdi el a csatlakozási tárgyalásokat március 17-én. Ez a kérés pedig szintén politikai problémákhoz vezethet, mind Horvátországban, mind nemzetközi szinten.

A Bizottság által javasolt tárgyalási keretrendszer

Horvátországnak teljesítenie kell az 1993-as úgynevezett koppenhágai kritériumokat, melyek segítségével az ország politikai és gazdasági állapotának vizsgálata, valamint annak elemzése történik, hogy mennyire képes Horvátország a tagsági követelményeket teljesíteni. Horvátország esetében további lényeges tényező, hogy az országnak együtt kell működnie a hágai Nemzetközi Bírósággal. Ez utóbbi szükséges feltétele a tárgyalások megkezdésének.

A tárgyalások egy vizsgálati szakasszal kezdődnek majd. Az EU jogszabályokat és irányelveket 35 fejezetre bontották le, és a tárgyalások során fejezetről fejezetre haladnak majd. Horvátország előrehaladásának vizsgálata céljából a Bizottság folyamatosan felügyeli majd, hogy mennyiben teljesíti az ország a csatlakozási tárgyalások során tett kötelezettségvállalásait.

Forrás: Európai Bizottság, Külkapcsolatok Főigazgatósága

Az EU nézőpontjából a tárgyalások megnyitásának elhalasztása erős üzenetértékkel bír, nem csak Horvátország, hanem a többi volt jugoszláv ország (elsősorban Szerbia) felé is. Az EU azért is ragaszkodik Ante Gotovina kiadásához, mert ez Szerbia számára is erőteljes jelzés lenne: ezen országok európai integrációja tényleg csak akkor lehetséges, ha a háborús bűntettek kérdése lezárult. Ugyanakkor az EU-csatlakozási tárgyalások megkezdésének elhalasztása negatív üzenettel is bír a nyugat-balkáni országok számára, hiszen számukra az európai integráció kapcsán eddig Horvátország jelentette a követendő példát.

A gazdaság szempontjából vizsgálva a történéseket úgy tűnik, hogy a gazdasági szereplők töretlenül bíznak abban, hogy Horvátország EU-csatlakozása nem fog későbbre tolni. 2005 februárjában a negatív hírek hatására leértékelődött ugyan a kuna az euróval szemben, ám csupán kevesebb mint egy százalékkal, és csupán egy rövid időre. 2005 eddig eltelt közel két és fél hónapjában a kuna 2,5%-ot erősödött nominálértékben az euróval szemben. Összességében ez azt jelenti, hogy a fenti politikai tényezők elhanyagolható hatással voltak a horvát gazdaságra.

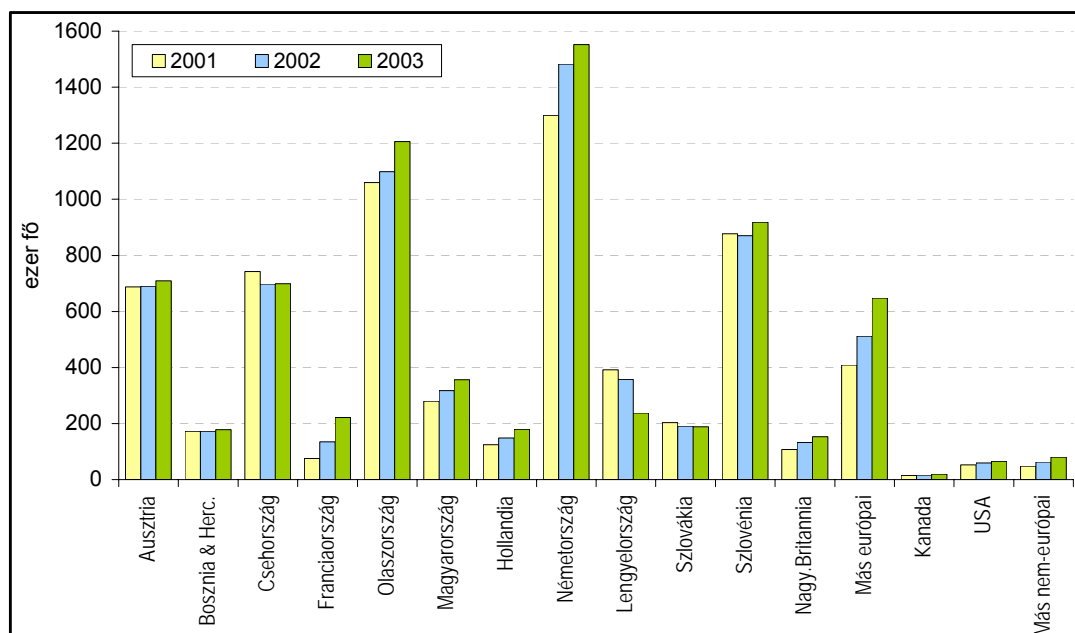
Március 10-én, egy héttel a csatlakozási tárgyalások tervezett kezdete előtt találkoznak majd az EU tagállamok képviselői, abból a célból, hogy megvitassák a tárgyalások megnyitásának kérdését. Először nagykövetei szinten döntenek a kérdésről, majd a megbeszélések külügyminiszteri szinten folytatódnak. A végső döntést ez utóbbi fórum március 16-án hozza majd meg.

IDEGENFORGALOM HORVÁTORSZÁGBAN

Az idegenforgalmi szektor fontos szerepet játszik Horvátország gazdaságában. 2004-ben az idegenforgalomból származó bevételek 7 százalékkal haladták meg egy évvel korábbi szintjüket, és elérték a 7 milliárd eurót. Összesen 9,4 millió turista kereste fel 2004-ben Horvátországot, 6 százalékkal többen, mint egy évvel korábban. A vendégéjszakák száma ugyanezen időszakban 2 százalékkal nőtt, elérve a 47,8 milliót. Az elmúlt években mind a külföldi turisták száma, mind a belföldi turizmus jelentősége növekedett a délkelet-európai országban.

A legtöbb külföldi turista Németországból érkezett: 2003-ban 1.552.000 német turista kereste fel az országot, 11.056.000 vendégéjszakát töltve ott. 2003-ban a második legnagyobb turista-kibocsátó ország Olaszország volt 1.206.000 fővel, de az olaszok kevesebb mint feleannyi éjszakát töltöttek az országban (5.323.000-et), mint a németek. Szlovéniából kevesebb turista érkezett, mint Olaszországból, de ők is átlagosan több, mint egy éjszakát töltöttek az országban. Az osztrákok, a csehek és a magyarok is nagy számban látogatták Horvátországot, habár a cseh turisták száma csökkenő trendet követ. Az elmúlt években a szabadságukat Horvátországban töltő francia turisták száma is nőtt, csakúgy, mint az íreké. Ugyanakkor az észak-európai országokból származó turisták nem játszanak jelentős szerepet a horvát idegenforgalmi szektorban.

1. GRAFIKON
TURISTÁK SZÁMA, SZÁRMAZÁSI ORSZÁG SZERINT

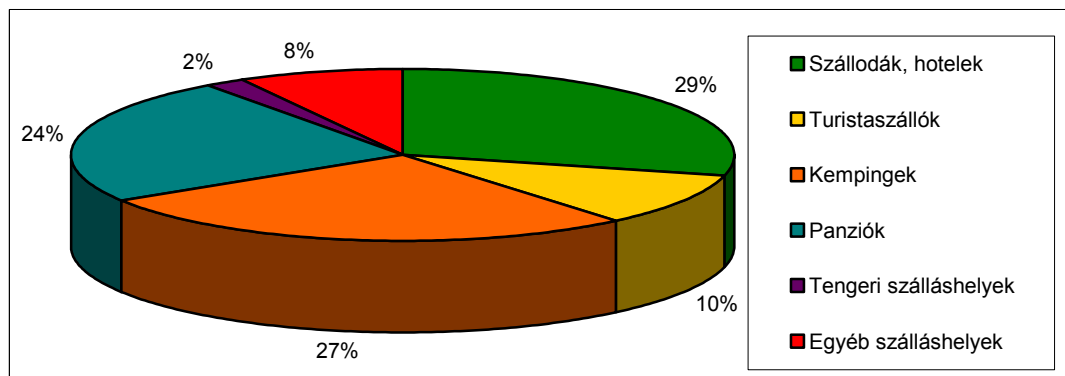
Forrás: Crostat

Habár Horvátország nem igazán népszerű a brit turisták között, mégis ők költötték a legtöbbet 2004 nyarán. Egy, a Zágrábi Idegenforgalmi Hivatal által 2004 júniusa és szeptembere között végzett felmérés szerint az Egyesült Királyságból származó turisták átlagosan 115 eurót költöttek egy nap alatt, míg a második helyet a franciák szerezték meg, napi 100 euró elköltésével. A Horvátországba látogató összes turista átlagos napi költése 49 euró volt. Ez azt jelenti, hogy 2001 óta 42 százalékkal nőtt a turisták által egy nap alatt átlagosan elköltött pénz mennyisége. Az olaszok naponta átlagosan 55 eurót adtak ki, míg a németek és osztrákok átlagosan 52 eurót, a magyarok pedig 46 eurót.

A vendégéjszakák szállástípus szerinti megoszlása csupán kismértékben változott 2001 és 2003 között. Az üdülőhelyek részesedése (beleértve a szállodai, a szálloda-apartman, az apartman és a turista üdülőhelyeket) a 2001-es 12%-ról 2003-ra 10%-ra csökkent, míg a magánházak, panziók, apartmanok, lakosztályok és üdülőházak aránya 22-ről 24 százalékra nőtt. A hotelek, villák, kempingek, tengerparti kikötői szállások és egyéb létesítmények aránya változatlan maradt. A kapacitások bővülése a szállások típus szerinti megoszlásának változásában is megfigyelhető. Az ágyak száma az üdülőhelyeken csökkent, míg minden más kategóriában növekedett.

2. GRAFIKON
A VENDÉGÉJSZAKÁK MEGOSZLÁSA, SZÁLLÁSTÍPUSOK SZERINT, 2003

Forrás: Crostat

A horvát Idegenforgalmi Minisztérium tájékoztatása szerint 2005-ben 250 millió eurót – az idei évvel megegyező összeget – fordítanak szállodaépítésre és –bővítésre, és további 40 millió eurót kempingek kialakítására. Ugyanakkor van esély ennek az összegnek a növelésére, hiszen a Horvát Újjáépítési és Fejlesztési Bank (Croatian Bank for Restructuring and Development, CBRD) létrehozott egy új, alacsony kamatozású hitelkonstrukciót az idegenforgalmi szektor számára. Azok a vállalatok vehetik majd igénybe a mindössze 2-4% kamatfizetési kötelezettséggel járó hitelt, melyeknél a vendégéjszakák legalább 30%-át külföldiek töltik el, és amelyek kizárólag belföldi forrásokból akarják ellátni magukat.

Az osztrák Real 4 You tulajdonában lévő Magnum Hr International jelentős beruházásokat eszközöl a horvát idegenforgalmi szektorban. Már megvásárolt két szállodát Opatijában, és további hoteleket vett Losinj szigetén is. A Magnum elkezdett befektetni a tengeri turizmusba is. Felújításuk után a Palma és az Astoria szállók várhatóan májusban nyitják meg kapuikat a nagyközönség számára.

MONTENEGRÓ SAJÁT KEZÉBE SZERETNÉ VENNI A SORSÁT

Montenegró 2005. februárjában népszavazást tart arról, hogy független legyen-e Szerbiától – mondta Milo Djukanovic, Montenegró miniszterelnöke. Vojislav Kostunica szerb miniszterelnök ellenezte a javaslatot, és a kezdeményezést a 2002-es Belgrádi Egyezmény durva megsértésének minősítette. A montenegrói politikus avval érvelt, hogy a Szerbiáról leválasztott Montenegró hamarabb el tudná érni az EU-tagságot. Véleménye szerint Szerbiában a nacionalizmus hívei erősödnek, és megnehezítik az integrációt az Európai Unióhoz. A két ország számára az EU felé törekvés kulcsa, hogy gazdaságukat harmonizálják, amely még nem valósult meg. Két valutánem létezik, a privatizációs folyamatok teljesen függetlenek egymástól, a külkereskedelem liberalizációja eltérő szinten áll, és nincsen egységes vám- és adórendszer. Djukanovic azt mondta, hogy a podgoricai ajánlat még fennáll, és Szerbiának döntenie kell, hogy ellenzi Montenegró függetlenségét, vagy együtt érik el a célt.

GAZDASÁG

Jugoszlávia 1991-es gyors összeomlását pusztító háború követte, amiben destabilizálódtak a köztársaság határai, és megszakadt a fontos nemzetközi kereskedelmi forgalom. A Milosevic-korszak rosszul kezelte a gazdaságot, ez a gazdasági szankciók időszaka volt. Szerbia és Montenegró termelése 1992-1993-ban felére csökkent. A hiperinflációt 1993 júniusában új pénznem bevezetése követte, és az árak 1995 óta még nem tudtak stabilizálódni. Az 1999-es NATO-légicsapások következtében Jugoszlávia gazdasága és infrastruktúrája az 1990-es szint felére esett vissza. 2000-ben a korábbi föderális Jugoszlávia elnökének leváltása után a Szerb Demokratikus Ellenzék koalíciós kormánya erőteljes piaci reformprogramot indított el. Miután 2000. decemberében megújította IMF tagságát, Jugoszlávia újra kapcsolatot alakított ki a Világbankkal és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bankkal (ERDB). A Világbank-Európai Bizottság 1,3 milliárd dollárral segíti az ország gazdasági átalakítását. 2001. novemberben a 4,5 milliárd dolláros államadósság átütemezéséről született egyezség, mely során a kölcsön 66%-át leírták. A Montenegrói Köztársaság leválasztotta gazdaságát a szövetségi ellenőrzésről és Szerbiáról, és továbbra is saját központi bankot működtet, vámot és illetéket szed, és saját költségvetése van. A törvényes fizetőeszköz Montenegróban az euró, Szerbiában a dinár. A két ország politikai kapcsolatának összetettsége, a lassú privatizáció, a tulajdonjogok fölötti jogbizonytalanság és a külföldi beruházások hiánya visszafogják Szerbia és Montenegró gazdaságát, miközben a fő probléma a magas munkanélküliségi ráta.

3. TÁBLÁZAT
2001-2003 FŐBB GAZDASÁGI ADATAI

	2001	2002	2003
GDP-növekedés (állandó árakon, %)	5,3	3,8	2
Export-növekedés (%)	10,5	19,5	11,5
Import-növekedés (%)	30,3	30,7	18,8
Munkanélküliségi ráta (%)	5,7	8,6	10

Forrás: Szerbia és Montenegró Statisztikai Hivatala

2004-ben Szerbia és Montenegró makrogazdasági helyzetét az árak, az export, az ipari termelés növekedése és a bevételek mértéktelen elköltése jellemezte. A fogyasztói árak emelkedése tavaly elérte a 13,7%-ot, ami a vártnál lényegesen magasabb. Az IMF kijelentette, hogy a kormánynak kordában kell tartani a közszektor béreit, és összhangba kell hozni őket a termelékenység növekedésével. 2004-ben a költségvetési deficit a GDP 4,5%-át tette ki. Megjegyzendő, hogy ez jóval

alacsonyabb, mint a 2003-as érték, de még tovább kellene csökkenteni. A kormánynak mielőbb meg kell oldania a növekvő infláció és külkereskedelmi hiány problémáját.

Amint látjuk, az országnak számos gazdasági problémát kell áthidalni, hogy közeledhessen az áhított EU-tagsághoz. De vajon ennek tényleg az az egyetlen módja, hogy Montenegró elszakadjon Szerbiától?

AZ EU VÉLEMÉNYE

2003. februárban, nagyrészt az EU nyomására végre megalakult az új államszövetség Szerbia és Montenegró között. Hamarosan világossá vált, hogy a két gazdaság harmonizálása, ahogy az egyezményben elképzelték, mind politikai, mind gazdasági tekintetben roppant költséges volna. Az évek során a két állam gazdasági rendszere alapvetően különbözővé vált. Így 2004-re az Európai Unió rádöbrent, hogy eredeti reményei nem volnának gyümölcsözőek, ezért egy rugalmasabb, "kettős" megközelítést javasolt. Ez annyit jelent, hogy az EU a két köztársaság integrációra való felkészültségét külön-külön értékeli. Két nagy problematikus terület van:

A háborús bűnösök vád alá helyezése, és az együttműködése a hágai Nemzetközi Bírósággal, valamint a szerb és montenegrói gazdasági rendszerek különbségei, és ezek harmonizációjának szükségessége.

A "kettős" programot az utóbbi probléma megoldására indították el. De ez a megközelítés távolról sem jelenti, hogy az EU támogatja Montenegró kezdeményezését. Sőt, éppen ellenkezőleg! Néhány elemző szerint az EU vezetői attól félnek, hogy Montenegró függetlensége csak feltűzné a koszovói szeparatista mozgalmat, és régiószerte újra felnyitná a határok rendezésének Pandora-szelencéjét. Az Unió ezzel kapcsolatos aggályait a kül-és biztonságpolitikáért felelős főmegbízott szóvivője is kifejtette. Állítása szerint Szerbia és Montenegró EU-tagsága akkor valósulhat meg, ha az ország minden erejével a gazdasági és politikai reformok megvalósítására törekszik. Az EU hangsúlyozza, hogy Szerbiának és Montenegrónak 2005-ben demokratikus politikai rendszert kell létrehoznia, folytatni kell a politikai és gazdasági reformokat, és közeledni kell az integrációhoz. De ezen problémák megoldásához nem a szakadás a kulcs, hanem az államszövetség hatékony működtetése.

ÖSSZEGZÉS

Montenegró legfontosabb célja, hogy minél hamarabb az Európai Unió tagja lehessen. De ezt a célt sajátos módon szeretné elérni: függetlenedni akar Szerbiától. Nem kérdéses, hogy az államszövetség a jelenlegi formájában nem hatékony. De sok szakértő (főként az Európai Unióból) úgy gondolja, hogy a szakadás olyan politikai légkört teremthet, amely megnehezíti a közeledést az EU felé. A gazdasági következmények valószínűleg nem lennének komolyak, mivel a két állam most lényegében autonómként működik, csak külügyeik és biztonságpolitikájuk közös. A problémát a rendszer reformálásával lehetne megoldani, és ha Montenegró tényleg közeledni akar az EU-hoz, el kell gondolkodnia ezen a lehetőségen.